

Ministerul Educației al Republicii Moldova

**Proiectul
“Educație de calitate în mediul rural din Moldova”**

**FORMAREA PROFESORILOR
PENTRU IMPLEMENTAREA CURRICULUMULUI MODERNIZAT
DE LICEU**

LITERATURA UNIVERSALĂ

Suport de curs

Elaborat de: Angela Tomiță

CUPRINS:

- I. Structura și funcțiile Curriculumului modernizat (2010)
- II. Concepția didactică a disciplinei
- III. Metodologia formării competențelor și proiectarea didactică
- IV. Corelarea competențelor-subcompetențelor-conținuturilor-tipurilor de activități
- V. Strategii didactice de predare-învățare-evaluare
- VI. Proiectul unei unități de învățare, centrat pe formarea competențelor elevilor. Proiectul unei lecții ca element operațional subordonat unității de învățare
- VII. Recomandări metodice de utilizare a manualelor, echipamentului și a altor materiale existente (inclusiv dotărilor din proiectul ECMRM) în procesul de modernizare a curriculumului modernizat

I. STRUCTURA ȘI FUNCȚIILE CURRICULUMULUI MODERNIZAT (2010):

- **De ce a fost nevoie de schimbare?**

Problematika lumii contemporane generată de evoluțiile înregistrate în societatea modernă și postmodernă la nivel de situație a mediului, populație, mass-media, valori civice, relații internaționale, interculturale implică pedagogia cu noi răspunsuri, **noile educații**. S. Cristea susține ideea precum că, din perspectivă istorică, lansarea noilor educații coincide cu momentul afirmării, la scară socială, a unei noi paradigme definitorii pentru stadiul pedagogiei postmoderne – **paradigma curriculumului**. În viziunea acestei paradigme, la baza educației sunt fixate finalitățile pedagogice construite la nivelul unității dintre cerințele psihologice ale celui educat – exprimate în termeni de **competențe** – și cerințele societății – exprimate în termeni de **conținuturi**, validate social.

O caracteristică importantă a curriculumului, ca paradigmă a postmodernității, este cea referitoare la deschiderea spre **educația permanentă** care integrează, în structura sa, pe tot parcursul vieții și în fiecare moment al acesteia, toate conținuturile și formele generale ale educației/ instruirii.

Scopul modernizării curriculumului este eficientizarea procesului de învățămînt în perspectiva valorificării particularităților individuale ale elevilor și formării unor personalități active, capabile să se integreze într-o societate ce se află în continuă schimbare, cu atît mai mult că schimbările sociale și economice impun încontinuu revizuirea curriculumului școlar.

Astăzi este limpede că nu mai putem miza doar pe cunoștințe, pe informații, deprinderi însușite în anii de studenție. Viteza de acumulare și de depreciere a cunoștințelor și deprinderilor solicită învățarea de-a lungul întregii vieți. (V. Chicu, Psihopedagogia centrată pe copil)

- **Ce s-a schimbat?**

Curriculumul modernizat la literatura universală prezintă cîteva comutări esențiale, cum ar fi:

- a) Centrarea pe competențe – transversale, transdisciplinare, specifice disciplinei;
- b) Repartizarea orientativă a unităților de conținut și a unităților de timp;
- c) Conținuturi flexibile – textele propuse comportă caracter de recomandare;
- d) Axarea pe acțiunea propriu-zisă a elevului, ca autor al propriei formări – prin apropierea procesului de învățare de realitatea imediată, de viața cotidiană;

Astfel, curriculumul modernizat constituie un model constructivist, potrivit căruia sunt importante atît cunoștințele, dar, mai cu seamă, important este efortul propriu al elevului de a înțelege, de a aplica, de a-și construi treptat formarea.

Punctul forte este, în acest context, liberatatea profesorului/ libertățile cadrului didactic în

corelarea unităților de conținut, ordinea abordării temelor și regimul orar, are libertatea să aleagă și să organizeze activități de învățare adecvate condițiilor. *Profesorul posedă șansa unică de a-și putea grefa perfecționarea intelectuală direct pe activitatea profesională, evitând astfel orice dihotomie între muncă și timpul liber, între sarcinile obligatorii și aspirațiile spontane. Deci, profesorul cultivat trebuie să fie, pur și simplu, un intelectual veritabil, adică cineva care își organizează adaptarea la mediu și cucerirea ambianței după o schemă rațională pe care și-a constituit-o personal.* (M. Minder, *Didactica funcțională*)

- **Care esre baza normativă / legală pentru modernizarea curriculumului?**

Ministerul Educației în R. Moldova a acumulat de la profesori și experți informația cu privire la calitatea, funcționalitatea curriculumului în vigoare, realizând acțiuni de descongestionare a programelor de studii, dar în realitate nu s-au creat premise instituționale, conceptuale și metodologice în vederea dezvoltării Curriculumului Național. Astfel, abordarea tuturor componentelor curriculare și a factorilor implementării eficiente necesita o nouă concepție de modernizare a Curriculumului Național.

Lansarea de către Ministerul Educației în comun cu IȘE a proiectului *Evaluarea curriculumului școlar în învățământul secundar general și modernizarea standardelor educaționale pentru învățământul general*, finanțat de UNICEF, își avea scopul de a realiza o analiză comprehensivă, din punctul de vedere conceptual, funcțional, structural a curriculumului de bază și a curriculumului pe discipline.

Curriculumul modernizat la literatura universală reprezintă un document de monitorizare eficientă a procesului educațional la disciplina dată. Elaborarea curriculumului la literatura universală axat pe formare de competențe și centrat pe elev reprezintă o prerogativă a timpului, determinată de necesitățile reformei învățământului în R. Moldova în conformitatea cu standardele statelor europene. Din această perspectivă, Ministerul Educației prin ordinul nr. 352 din 14 mai 2009 a aprobat planul de acțiuni comune cu IȘE, privind evaluarea și modernizarea curriculumului școlar în anii 2009-2010.

- **Cînd intră în funcțiune documentele curriculare?**

Implementarea curriculumului modernizat la literatura universală începe la 1 septembrie 2010.

- **Care sunt avantajele acestui nou demers?**

Structura curriculumului modernizat este flexibilă și poate fi ajustată la potențialul creativ al cadrelor didactice de a proiecta – realiza – evalua.

Este apreciabilă prezentarea concomitent a competențelor specifice și subcompetențelor

disciplinei, unităților de conținut recomandate, activităților de învățare și a celor de evaluare. Astfel, pentru fiecare competență selectându-se o implicare responsabilă a cadrelor didactice prin folosirea unor strategii didactice care să stimuleze, să motiveze elevii să observe, să perceapă, să diferențieze, să interpreteze fenomenele literare; așadar, se cere *alegerea unei strategii funcționale, care îl înrolează pe cel ce învață, îi activează trebuințele și îi mobilizează interesul.*

Orientarea generală a demersului didactic spre aspectele funcționale determină caracterul și conținutul activităților de învățare. Acestea apropie, în mare, procesul de predare-învățare de procesul comunicării reale, oferă un caracter motivant învățării, realizând un progres în domeniu. Conținuturile recomandate poartă un caracter flexibil- orientativ, pentru că evoluția societății permite reforme în educație după nevoile și spre utilitatea fiecăruia.

Pornind de la eficiența metodologică, dar și de la prioritatea competențelor în raport cu conținuturile, curriculumul recomandă valorificarea aspectului formativ al strategiilor didactice ce transformă elevul în subiect al propriei învățări. *Învățarea, așadar, poate fi definită ca o modificare a comportamentului, realizată prin soluționarea unei probleme pe care i-o pun individului relațiile sale cu mediul.* (M. Minder, *Didactica funcțională*)

Strategiile de evaluare recomandate sunt orientate spre evaluarea competențelor: valorice, de cultură a comunicării, culturale. Aplicarea anumitor tehnici și forme de evaluare cu valențe formative sunt relevante pentru a evidenția performanțele.

Merită de apreciat caracterul transdisciplinar pe care pune accent curriculumul modernizat. *A cunoaște ceva înseamnă, pur și simplu, a acționa într-un anumit fel. Ceea ce știe o persoană este ceea ce face aceasta.* (Skinner)

- **Cum este structurat?**

Structural, curriculumul la *literatura universală* include: Concepția educațională a disciplinei; Competențe-cheie/ transversale pentru disciplina literatura universală; Competențe-cheie și competențe transdisciplinare pentru treapta liceală de învățământ; Competențe specifice formate/ dezvoltate prin literatura universală, ca disciplină școlară; Repartizarea orientativă a unităților de conținut și a unității de timp; Subcompetențe formate/ dezvoltate prin literatura universală, ca disciplină școlară, unități de conținut, activități de învățare; Strategii didactice: orientări metodologice generale; Strategii de evaluare: orientări generale.

II. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI:

- **Ce e nou în concepția didactică a disciplinei?**

Curriculumul la *Literatura universală* își întemeiază cadrul conceptual pe dezideratul dezvoltării *culturii literar-artistice* și a *culturii comunicării* prin valorificarea unor opere

reprezentative ale patrimoniului literar universal.

Cultura literar-artistică se constituie dintr-un sistem de cunoștințe și competențe literare, angajate afectiv-atiudinal: dezvoltarea capacităților de înțelegere, analiză și interpretare a unor texte literare ce aparțin diferitor epoci și curente literare; formarea gustului pentru lectură și a gândirii critice în raport cu operele literare sau textele teoretice studiate, cultivarea sensibilității estetice etc.

Cultura comunicării vizează: un amplu set de competențe specifice în vederea realizării comunicării orale și scrise; utilizarea corectă și nuanțată a limbii române în producerea de lucrări scrise (analiză literară, comentariu literar, eseu, sinteză etc.), dar și ortografierea cuvintelor, a numelor de autori și a titlurilor din alte limbi (franceză, engleză, germană etc.).

Studiul literaturii universale în liceu se axează, ca și studiul limbii și literaturii române, pe obținerea de către elevi a unor *cunoștințe, competențe-cheie/transversale* și *transdisciplinare*, dar și a unor valori și atitudini:

- ✓ Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).
- ✓ Stimularea reflecției independente prin lectura și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte.
- ✓ Dezvoltarea gândirii critice prin lectura operelor de referință ale literaturii universale/române în scopul autodezvoltării continue și al autorealizării personale.
- ✓ Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.
- ✓ Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluțiile paradigmatică în spațiul literaturii universale.
- ✓ Dezvoltarea interesului pentru comunicarea interculturală.

• **Care este potențialul disciplinei în formarea competențelor de bază / transdisciplinare?**

Concepția didactică a disciplinei este clar descrisă, complet, cu argumentarea concretă a valorii formative a disciplinei *Literatura universală*: formare de competențe funcționale ce ar facilita și asigura integrarea elevului într-o societate mereu perpetuă.

Structurarea diacronică a conținuturilor pentru clasele a X-a și a XI-a are în vedere, în același timp, ilustrarea coerentă a procesului de dezvoltare a genurilor și speciilor literare. Un loc însemnat revine și textelor teoretice (manifeste, articole programatice etc.) semnificative pentru formularea paradigmelor literare dominante în istoria literaturii universale. Variat în sugestii de specii, titluri, autori, spații literare, curriculumul afirmă o deschidere pluralistă în consens cu principiul toleranței postmoderne.

Documentul de față organizează materia la literatura universală pe module tematice

flexibile, urmărind să inlesnească retrospectivile de tip sintetic, dar și să profileze spectacolul interior

(metamorfozele și dialogul) al marilor teme literare. *Timpul eului*, ultimul modul al curriculumului pentru clasa a XII-a și, implicit, pentru întreg cursul liceal de literatură universală, este dedicat temei eului (auto)biografic în calitatea sa de agent al unui gen în continuă expansiune: literatura de frontieră (memorialistică, jurnal, corespondență, confesiuni). Cumularea unei structuri diacronice cu o structură tematică dinamizează receptarea fenomenului literar, instituind premise favorabile pentru deblocarea creativității și stimularea performanței în comunicare și în educația literar-artistică.

- **Care sînt competențele- cheie din perspectiva disciplinei?**

Asumindu-și profilul identitar al disciplinei, curriculumul la literatura universală își propune o nuanțare punctuală a competențelor-cheie/transversale:

1. Folosirea analizei tematice și structurale la receptarea textelor literare și metaliterare.
2. Comprehensiunea și interpretarea textelor literare/nonliterare de referință ale literaturii universale prin raportare la epocă, curent literar/cultural sau mișcare literară.
3. Incadrarea operei marilor scriitori români în context literar universal.
4. Dezvoltarea comunicării orale și scrise.

INCOMPETENȚĂ NECONȘTIENȚIZATĂ ----- INCOMPETENȚĂ CONȘTIENȚIZATĂ

COMPETENȚĂ NECONȘTIENȚIZATĂ ----- COMPETENȚĂ CONȘTIENȚIZATĂ

III.METODOLOGIA FORMĂRII COMPETENȚELOR ȘI PROIECTAREA DIDACTICĂ:

- **Ce este o competență?**

Competență – 1. Capacitatea cuiva de a face, de a aprecia, de a soluționa sau de a hotărî un lucru. (DEI)

COMPETENȚĂ - ansamblu/ sistem integrat de cunoștințe, deprinderi și atitudini dobândite de elev prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

(Definiție extrasă din Curriculumul modernizat, 2010)

Competențele – cheie reprezintă un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, abilități și atitudini de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personal,

pentru incluziune socială și inserție profesională. Acestea trebuie dezvoltate pînă la finalizarea educației obligatorii și urmează să acționeze ca un fundament pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

(Definiție extrasă din actele elaborate de Comisia Europeană)

✓ **Sistemul de competențe-cheie / transversale, stabilit pentru sistemul de învățămînt din Republica Moldova**

1. Competențe de învățare / de a învăța să înveți.
2. Competențe de comunicare în limba de instruire și în limba de stat.
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină.
4. Competențe acțional-strategice.
5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare.
6. Competențe interpersonale, civice, morale.
7. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie.
8. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale.
9. Competențe culturale și interculturale.
10. Competențe antreprenoriale.

• **Obiective versus competențe?**

Obiectivele pedagogice reprezintă finalitățile pedagogice microstructurale care asigură orientarea activității educative/ didactice la nivelul procesului de învățămînt. Ele reflectă dimensiunea valorică a finalităților macrostructurale (idealul pedagogic; scopurile pedagogice), definite pe termen mediu și lung la scara socială a întregului sistem educațional.

Obiectivele pedagogice ale procesului de învățămînt sunt elaborate la nivel de politică a educației (obiective generale ale planului de învățămînt și obiective specifice stabilite pe trepte și discipline de învățămînt, definite, de regulă, la nivelul programelor școlare) și prin efortul de operaționalizare realizat de fiecare cadru didactic.

În ansamblul lor, obiectivele urmăresc raționalizarea demersurilor pedagogice în vederea ameliorării actului pedagogic. (S. Cristea, *Dicționar de pedagogie*)

Termenul *competență* este utilizat cu trei sensuri diferite:

- ✓ *Savoir-faire disciplinar*/ competență disciplinară, avîndu-se în vedere efectuarea unor operații matematice; termenul englezesc mai apropiat este *skill*, care vizează competențele dintr-o perspectivă comportamentală;
- ✓ *Savoir-faire general*, care presupune: argumentarea, structurarea propriilor gânduri, exprimarea orală și scrisă, sintetizarea informațiilor, transpunerea într-un alt limbaj, gestionarea informației și a timpului, lucru în echipă, căutarea informației;

- ✓ În a treia variantă, competența este considerată drept o contextualizare a achizițiilor educaționale (cunoștințe, priceperi, deprinderi), ceea ce vrea să spună despre utilizarea lor într-un context anume. (V. Goraș – Postică, *Formarea competențelor prin intermediul metodelor interactive de predare-învățare-evaluare*)

- **Care sînt avantajele?**

Pot fi considerate avantaje caracteristicile unei competențe: caracterul finalizat, utilitatea socială, relația cu o varietate de situații, mobilizarea unui ansamblu de resurse. Astfel, competențele implică mai multe aspecte ale vieții, cum ar fi: cetățenia activă și incluziunea, angajarea într-un loc de muncă, împlinirea personală și dezvoltarea de-a lungul vieții.

- **Cum proiectăm în noul context?**

*În cadrul teoriei generale a curriculumului, noile educații, prin problematica generală, tematica specifică și metodologia integratoare angajată în diferite situații existențiale, oferă informații și sugestii semnificative pentru re-construcția unor modele de proiectare interdisciplinară, pluridisciplinară, multidisciplinară și transdisciplinară – toate cu deschidere spre educația permanentă și spre autoeducație. (S. Cristea, *Noile educații în pedagogia postmodernă*)*

- **Conceptul de unitate de învățare?**

Unitatea didactică reprezintă secvența de instruire, relativ autonomă, rezultată în urma divizării conținutului unei discipline de învățămînt în vederea facilitării activității de învățare.

*Structura unității didactice/ de instruire include un ansamblu de informații, deprinderi, priceperi, operații ce se cer realizate printr-o temă dată. Relațiile dintre aceste elemente, proiectate la nivelul interdependenței necesare între latura teoretică și latura aplicativă a învățării, conferă unității didactice coerență și consistență pedagogică. (S. Cristea, *Dicționar de pedagogie*)*

Unitatea de învățare:

- este coerentă în raport cu competențele;
- are caracter unitar tematic;
- are desfășurare continuă pe o perioadă de timp;
- operează prin intermediul unor modele de învățare/predare;
- subordonează lecția, ca element operațional;
- este finalizată prin evaluare sumativă.

- ✓ **Proiectarea de lungă durată? Proiectarea curentă?**

- *Proiectarea didactică de lungă durată, în fiecare clasă, se va face în baza corelării competenței specifice, a subcompetenței, a unității de conținut, a activității de învățare și evaluare. Profesorul dispune de libertate deplină în corelarea unităților de conținut, ordinea abordării temelor și regimul orar (numărul de ore afectat fiecărei unități de învățare) – Limba Română*

Profesorul are libertatea să grupeze în diverse moduri elementele de conținut în unități de învățare, cu respectarea logicii interne de dezvoltare a conceptelor matematice – Matematică

Proiectarea unității de învățare:

Pasul 1: Lectura personalizată a curriculumului:

Libertate de acțiune →

Ordinea de parcurgere a temelor/ conținuturilor;

Alocări de timp;

Activități de învățare și de evaluare;

Pasul 2: Identificarea unităților de învățare:

- Identificăm teme majore ale curriculumului;
- Identificăm conținuturi din curriculum, care pot fi asociate unei anumite teme;
- Particularizăm competențele specifice/ subcompetențele la conținuturile asociate temei;
- Detaliem conținuturile după criteriul relevanței în raport cu competențele vizate;
- Verificăm în ce măsură ansamblul competențe - conținuturi permite o evaluare pertinentă; eventual, renunțăm la unele conținuturi, pe care le vom avea în vedere pentru altă/alte unități de învățare.

Pasul 3: Planificarea calendaristică orientativă:

- Se întocmește la începutul semestrului/ anului școlar.
- Oferă un *cadru* care să permită adecvarea demersului didactic la situația din clasă.

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi vizate	Nr. de ore alocate	Săptămîna	Note observații

Structura unității de învățare

1. Familiarizare → Evocare, Explorare

Profesorul:

- *Stabilește nivelul de cunoaștere de către elevi a unor noțiuni;*
- *Oferă pretexte-problemă, creează conflicte cognitive, recurge la situații-problemă.*

2. Structurare → Explicare, Esențializare

Profesorul:

- *Ajută elevii să exprime ceea ce au observat, să formuleze concluzii;*
- *Ajută elevii să identifice metode de lucru sau să dezvolte rezultate teoretice.*

3. Aplicare → Exersare, Extindere

Profesorul:

- *Propune activități pentru aprofundarea subiectului;*
- *Face conexiuni cu alte discipline.*

Proiectarea UI presupune completarea unui tabel de tipul următor:

Data	Subcompetențe vizate	Detalieri de conținut	Activități de învățare	Resurse (material, procedurale, de timp)	Evaluare	Observații

N.B! Proiectarea curentă dispăre sau mai bine spus se regăsește în proiectarea pe UI. Din care cauză se insistă mai sus pe activități concrete de învățare, minuțios gândite, cu amănunte de precizie la capitolul – resurse și la aspectele de evaluare, atât sumativă – care va încheia UI, cât la cea curentă, care nu cere notă obligatoriu.

Cele mai relevante particularizări vizînd exercitarea acestor funcții din perspectiva centrării pe elev se referă la personalizarea acestora. Întrebările care trebuie să și le acorde profesorul înainte de a-și exercita funcția de planificare ar fi: Pentru cine planific, Cum voi atrage elevii în procesul de planificare, Cele planificate vor corespunde intereselor tuturor elevilor, Ce capacități individuale ale elevilor pot dezvolta în urma implementării celor planificate, Ce va avea de câștigat clasa în ansamblu și fiecare elev în parte în urma realizării planului. (V. Chicu, Psihopedagogia centrată pe copil)

IV. CORELAREA COMPETENȚELOR – SUBCOMPETENȚELOR – CONȚINUTURILOR – TIPURILOR DE ACTIVITĂȚI:

- **Cum citesc curriculumul? Unitatea de învățare?**

Actualul curriculum se adresează și cadrelor didactice de specialitate, în scopul informării

adecvate despre conceptul didactic al disciplinei literatura universală, despre sistemul de competențe pe care trebuie să le dezvolte elevului de liceu prin conștientizarea rolului formativ și a importanței axiologice a literaturii universale, ceea ce dă prioritate valorilor literare în procesul de educație a personalității tînărului în devenire.

O atenție sporită acordăm termenilor folosiți, precum: *unități de conținut; subcompetențe – conținuturi – activități de învățare și evaluare*. Se va proiecta pe unități de învățare, corelînd subcompetențele cu conținuturile (detaliate), cu activitățile de învățare și cu cele de evaluare. Studierea unei unități va finaliza cu o **evaluare sumativă**.

• **Cum au fost făcute corelațiile respective în curriculum?**

Cum corelăm / concretizăm competențe – subcompetențe – conținuturi – tipuri de activități

Competența-cheie	Competențe specifice	Subcompetențe	Detalieri de conținut	Activități
<p>Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competențe de a se orienta în valorile culturii naționale și ale culturilor altor etnii, în scopul aplicării lor creative și autorealizării personale. • Competențe de toleranță în receptarea valorilor interculturale. 	<p>3.Încadrarea operei marilor scriitori români în context literar universal.</p>	<p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura romană și literaturile altor popoare</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura romană în vederea formulării unor judecăți personale asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p>	<p>Mitul și literatura cultă.</p> <p>Mitul lui Orfeu în poezia lui R.M. Rilke, Șt. Aug. Doinaș.</p> <p>Mitul sirenelor în literatură universală</p>	<p>SINELG pe articolul despre <i>mit</i>, de M. Eliade. Identificarea miturilor universale.</p> <p>Lectura, în paralel, a mitului lui Orfeu și a textelor de Rilke, Doinaș, activitate pe grupe. Completarea triagrammei Venn, la tablă.</p> <p>Lectura <i>Lostrîța</i>, de V. V. Identificarea motivelor comune cu mitul sirenelor. Comentarea</p>

			vs Lostrîța, de V. Voiculescu	gradului de valorificare a acestui mit în textul românesc. Test în baza eseului doc.
--	--	--	-------------------------------	--

V. STRATEGII DIDACTICE DE PREDARE – ÎNVĂȚARE – EVALUARE:

- Care e deosebirea dintre *sugestii metodologice* și *strategii didactice*?

Metodologia procesului de învățămînt reprezintă ansamblul de principii normative, de reguli și procedee aplicabile diverselor discipline și forme de instruire. Sensul restrîns al conceptului de metodologie a procesului de învățămînt vizează modalitățile practice de valorificare a procedeelelor și a mijloacelor didactice în vederea eficientizării activității de predare-învățare-evaluare.

Metodologia procesului de învățămînt reprezintă astfel teoria care vizează definirea, clasificarea și valorificarea metodelor-procedeelelor-mijloacelor didactice în vederea optimizării permanente a activității de predare-învățare-evaluare.

Această viziune pedagogică, de inspirație curriculară, conferă metodologiei didactice valoarea unei teorii sistemice și praxiologice, care angajează la nivelul de predare-învățare-evaluare un ansamblu de **tehnici** de eficientizare a acțiunii de instruire. Tehnicile de eficientizare a activității de predare-învățare-evaluare – respectiv metodele, procedeele și mijloacele didactice – formează structura metodologiei procesului de învățămînt.

Strategia pedagogică reprezintă o manieră de abordare necesară pentru realizarea unui scop specific prin traducerea în practică a principiilor generale de proiectare a activității de formare-dezvoltare permanentă a personalității și a metodelor de instruire integrate optim la nivelul unui discurs didactic eficient, adoptabil și adaptabil într-un context dat.

Pot fi propuse trei categorii de strategii didactice:

- ✓ Strategii didactice care au ca obiectiv pedagogic prioritar stăpînirea materiei, în termeni de cunoștințe și de capacități: strategia conversației euristice; strategia prelegerii problematizate; strategia demonstrației; strategia cercetării experimentale; strategia algoritmizării;
- ✓ Strategii didactice care au ca obiectiv prioritar transferul funcțional al cunoștințelor și capacităților dobîndite: strategia problematizării; strategia modelării;

- ✓ Strategii didactice care au ca obiectiv prioritar exprimarea personalității elevului:
strategia jocului didactic; strategia lucrărilor practice; strategia asaltului de idei; strategia dezbaterii problematizate.

Raportul dintre *strategia didactică* și *metoda didactică* evidențiază diferențele existente la nivelul timpului pedagogic angajat în proiectarea și realizarea activităților de instruire/ educație. Astfel, metoda didactică reprezintă o acțiune care vizează eficientizarea învățării în termenii unor rezultate imediate, evidente la nivelul unei anumite activități de predare-învățare-evaluare. *Strategia didactică* reprezintă un model de acțiune cu valoare normativă, angajată pe termen scurt, mediu și lung, care integrează în structura sa de funcționare pedagogică: metodele, stilurile educaționale, resursele de optimizare a activității...așadar, este o formă specifică și superioară a normativității pedagogice, care asigură reglarea unui întreg proces și nu doar a unei secvențe de învățare.

(După S. Cristea, *Dicționar de pedagogie*)

- **Care este eficiența strategiilor didactice propuse?**

Componenta ce comportă un caracter metodologic a curriculumului modernizat la literatura universală presupune atât formarea elevului pe parcursul studierii acestei materii, cât și pregătirea largă a cadrului didactic, care trebuie să fie un catalizator ce oferă repere, dar nu simple clisee de imitat. Dat fiind faptul că prioritate au competențele, se urmărește aspectul interactiv al strategiilor didactice propuse, care pot fi considerate eficiente, deoarece se urmărește *instaurarea unui cult al lecturii (intemeiat pe plăcerea lecturii) și afirmarea libertății elevului (prin însușirea unor competențe-cheie/transversal și transdisciplinare, dar și a unor valori și atitudini) de a identifica repere artistice majore și de a participa (implicit – la nivel formativ, în cadrul actului de instruire sau explicit – în intervențiile sale orale și scrise) la conștientizarea/formarea/extinderea / consolidarea ideii de canon literar universal.*

În acest context, profesorului îi revine un rol destul de important în conceperea și realizarea demersului didactic. Anume din această cauză, în implementarea reușită a reformei curriculare, profesorul e obligat să țină cont de noile orientări metodice și metodologice care indică asupra noșunilor-cheie: structură didactică deschisă, comunicare interactivă, managementul timpului, parcurs educațional explicit, gestionare cu randament a resurselor umane, aplicarea creativă a tehnologiilor educaționale etc.

Ar fi fost foarte bine dacă s-ar privi desfășurarea demersului didactic la literatura universală din perspectiva *Declarației drepturilor celui ce învață*:

1. Fiecare are dreptul la libertatea învățării, ceea ce implică dreptul la timp liber, accesul la informație și la formarea inițială și continuă.
2. Fiecare are dreptul să învețe cu plăcere.

3. Fiecare are dreptul să aleagă propria sa manieră de abordare și tratare a unei probleme.
4. Fiecare are dreptul să învețe în propriul său ritm.
5. Fiecare are dreptul la o formare axată pe experiența trăită de el și pe activitatea sa personală.
6. Fiecare are dreptul să beneficieze de ajutor didactic diferențiat în decursul învățării sale.
7. Fiecare are dreptul să greșescă, să rateze o experiență, fiind într-o situație de învățare.
8. Fiecare are dreptul să-și exprime sentimentele și emoțiile în decursul unei situații de formare.
9. Fiecare are dreptul să cunoască criteriile de evaluare ale formatorilor și dreptul să exprime propriile sale evaluări.
10. Fiecare are dreptul să-și dezvolte competențele și talentele pentru a evolua așa cum vrea el, potrivit propriilor sale valori, într-un cadru de respect din partea celorlalți.

- **Cum selectăm strategia / metoda potrivită pentru formarea competențelor?**

Alegerea strategiilor în vederea realizării activităților de predare–învățare–evaluare va fi orientată spre atingerea competențelor-cheie/transversale și transdisciplinare, dar și a valorilor și atitudinilor preconizate de curriculumul liceal. Miza majoră a activității didactice pe caracterul formativ (bazat pe dezvoltarea competențelor) al instruirii nu exclude metodele tradiționale, solicitând, în esență, flexibilitate și creativitate în aplicarea ecuației tradițional–modern.

Oricare va fi textul literar ales de către profesor (autor de manual), metodele și procedeele didactice vor stimula elevul să descopere conținutul, valoarea estetică, trăsăturile speciei literare pe care o ilustrează opera. Metodele alese de către profesor îl vor învăța pe elev cum să se comporte ca lector, ce să facă și cum să facă, citim în curriculumul modernizat la literatura universal.

Pe lângă tehnicile recomandate: **Jurnalul:**

- **jurnalul de lectură** poate fi aplicat în timpul lecturii integrale a unui roman (*Doamna Bovary* de G. Flaubert, *Roșu și negru* de Stendhal, *Război și pace* de L.N. Tolstoi etc.), pentru a fixa reacțiile emoționale declanșate de lectura operei, informații semnificative, pasaje memorabile despre un personaj/personaje etc.;
- **jurnalul de sinteză** va fi produsul scris al reflecției asupra activităților didactice efectuate în cadrul unui modul (*Mitologia, Romantismul, Tema aventurii și călătoriei* în literatura universală etc.);
- **jurnalul cu dublă intrare** (numit și jurnal dublu sau agendă cu notițe paralele) va stimula elevii să citească un text, să identifice enunțuri și citate semnificative și să le comenteze (se utilizează în varii situații didactice: analiza unui fragment sau a unei opere literare, a unui monolog important dintr-un text dramatic (monologul lui Hamlet), a unui eseu sau a unei schițe

de caracter etc.).

Harta conceptuală se va realiza pentru a cunoaște și a aplica conceptele de *clasicism*, *tragic*, *absurd*, *postmodernism* etc.

Dosarul de autor este o activitate complexă (realizată individual sau în perechi), în care se arhivează informații despre viața, opera unui scriitor din literatura universală, dar și repere critice, clasificări de teme și motive literare (pe genuri) din opera acestuia, fotografii etc. Dosarul de autor favorizează realizarea unor comparații nuanțate cu viața și opera unor scriitori înrudiți estetic din literatura română (se compară, de exemplu, dosarele de autor Victor Hugo și Mihai Eminescu).

Studiul de caz va antrena elevii în analiza unui caz, a unor situații, identificând și fiind informații variate cu privire la cazul în discuție. Argumentarea opiniilor va implica elevii în luarea unei decizii. O temă: *Scandalul literar în literatura universală a secolului al XIX-lea* (Cazurile: *Florile răului* de Ch. Baudelaire, *Doamna Bovary* de G. Flaubert și *Duduca Mamuca* de B. P. Hasdeu).

Proiectul (ca metodă de învățare și evaluare) implică elevii în cercetarea și studierea unei realități literare (*Timp și spațiu în romanul despre război*, *Vestimentația, mijloc de caracterizare a avarului*, în baza operelor *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, *Taica Goriot* de Balzac, *Hagi-Tudose* de B. Delavrancea), în realizarea unor expoziții (*Literatura și pictura romantică în Europa*; *Literatura și pictura expresionistă în Europa*) etc.

Eseul (reflexiv, demonstrativ, de sinteză etc.), mai propunem **lectura ghidată** (ca tehnică de învățare, de lucru pe un text narativ, necunoscut, capabil să incite lectorii, prin subiectul său captivant.), **maratonul de scriere** (este o tehnică de producere a textului cu parametrii indicați, se urmărește elaborarea unui text coerent de ficțiune și vizează realizarea unui subiect din perspective diferite), **secvențe contradictorii** (este o tehnică de sistematizare, ordonare a subiectului discutat, prevede realizarea unor conexiuni între elementele private dispart) etc.

Studiul literaturii universale, la fel ca și studiul literaturii române, va orienta liceanul spre formarea competențelor valorice, care vor fi prioritare și vor antrena competențele lectorale. Competențele valorice schimbă accentual de pe cunoaștere și analiză pe receptare și acțiune. Se va promova insistent strategia de lucru pe text și nu despre text, dezvoltându-i capacitatea de a aprecia. Potrivită, în acest context – abordarea didactică a textului artistic – este taxonomia lui Krathwohl, care presupune înlănțuirea următoarelor operații:

- ✓ *A recepta: a-l sensibiliza pe elev față de existența anumitor fenomene și a anumitor stimuli, adică a-l incita să le recepteze și să fie atent la ele;*(contactul direct cu textul artistic, vizata la muzeu, vizionarea spectacolului, audierea melodiei etc.);

- ✓ *A răspunde: se dorește ca elevul să fie suficient angajat într-un subiect, un fenomen ori o activitate pentru a năzui să le descopere și a avea plăcerea de a le aprofunda. (urmează lectura din propria inițiativă a textelor relevante, apoi orice alte materiale, important să-și extindă aria de informare);*
- ✓ *A valoriza: comportamentul este destul de consecvent și de stabil pentru a căpăta caracteristicile unei convingeri ori ale unei atitudini. Elevul manifestă acest comportament, în circumstanțele corespunzătoare, cu destulă coerență pentru a se considera că el deține o valoare; interiorizare a unui ansamblu de valori specific ideale. Comportamentul este motivat nu de dorința de a plăcea ori de a se supune, ci de angajarea individuală în contextul valorii fundamentale care determină comportamentul.*
- ✓ *A organiza: oraganizarea valorilor într-un sistem, determinarea raporturilor care există între acestea pentru a stabili care sunt cele dominante și mai profunde. Conceptualizare a fenomenelor, utilizarea conceptelor pentru a crea legături între fenomene, între valori. De exemplu, a avea convingeri în privința marilor orientări pe care ar trebui să le adopte societatea.*
- ✓ *A caracteriza: valorile își au locul lor în ierarhia valorilor individului; ele sunt organizate într-un fel de sistem cu o coerență intrinsecă. Ele au reglat comportamentul individului; e vorba de construirea unui sistem coerent și stabil de valori, idei, credințe și atitudini, în care fenomenul își are locul său; comportament habitual, filozofie a vieții, viziune asupra lumii conform cu acest sistem. De exemplu, a trăi, în mod armonios, fiecare zi cu convingerea că fiecare persoană merită considerație și sprijin.*

(M. Minder, *Didactica funcțională*)

Componentele competenței – cunoștințe, aptitudini, deprinderi, aspect existențiale – corelează frumos cu această taxonomie. Or, studiul literaturii universal presupune lecturi diverse, care pot fi completate, extinse prin film, spectacol sau alte genuri de artă. Deci, specificul literaturii vizează capacitatea de a citi independent, de a interpreta, comenta, analiza, de a discuta diverse texte atât literare, cât și nonliterare; implică și extinderi prin relevarea sintezelor transdisciplinare sau compunerilor-paralele.

✓ **Metodologia utilizării:**

- **Cum proiectăm?**
- **Cum acționăm?**
- **Cum evaluăm?**

Se recomandă deci calea rațională de proiectare, realizare și evaluare cea pe **unități didactice de învățare**. Aceasta se echivalează cu o perioadă de formare/ dezvoltare a competenței specifice materiei și se proiectează, în mare, pe 10 ore. Proiectarea activităților de

evaluare se va face concomitent cu cele de predare-învățare, iar proba de evaluare sumativă a unei unități se va axa pe urmărirea competențelor formate, pe elementele necesare elevilor în viața de zi cu zi, evaluarea trebuie să vizeze manifestarea funcțională a competențelor formate în liceu. Așadar, urmărim formarea unui absolvent **competent**, adică pregătit într-un anumit domeniu, capabil, care are autoritatea să facă sau să aprecieze ceva. Alcătuirea unui proiect funcțional, reușit, centrat pe elev, presupune implicarea acestora în procesul de proiectare, apoi realizare și evaluare. Profesorul trebuie să aibă abilitatea de a proiecta și organiza activitățile clasei astfel, încât să asigure un climat favorabil învățării. La proiectarea și realizarea procesului educațional la *Literatura universală*, profesorul va ține cont, în primul rând, de abordarea demersului evaluativ ca parte integră a celui de predare-învățare. În acest fel se va reuși evaluarea achizițiilor școlare în termenii de competențe proiectate la fiecare etapă prin valorificarea la clasă a evaluărilor: inițială, formativă, sumativă. Datorită evaluării inițiale, profesorul va stabili nivelul de achiziții ale elevului formate anterior, în timpul studierii de până acum. Evaluarea formativă/ continuă oferă feed-back operativ despre gradul de eficiență a demersului didactic. Va facilita furnizarea de informații veridice vizînd progresul de la o secvență la alta. Evaluarea sumativă se va realiza la încheierea unei unități de învățare, unui semestru, unui an școlar, adică pe dimensiunea finală a unei etape mai lungi de instruire. Indiferent de tipul evaluării, măsurarea rezultatelor școlare se va face prin instrumente valide, cunoscute, ce vor oferi un feed-back relevant. Aprecierea trebuie efectuată pe baza unor criterii unice, transparente care vor fi cunoscute anterior de către elevi, în măsura lucrului la clasă, sau propuse concomitent cu tehnica de evaluare: repere, parametri, barem, descriptorii de performanță.

VI. PROIECTUL UNEI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE, CENTRAT PE FORMAREA COMPETENȚELOR ELEVILOR.

✓ **Cum realizez o proiectare calendaristică?**

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi vizate	Nr. De ore/săptămâni	Observații
1. Mitologia	<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele culturale diferite.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p>	<p>1. Conceptul de literatură universală;</p> <p>2. Mit. Mitem. Mitologie.</p> <p>3. Sisteme mitologice fundamentale.</p> <p>4. Mitul și literatura cultă.</p> <p>5. Mitul lui Orfeu în poezia lui R. M. Rilke, Șt. A. Doinaș.</p>	8 h/ 1-5	

<p>II. Literatura popoarelor orientale</p>	<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.2. Incadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.1. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatură română în vederea formulării unor judecăți de valoare asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p>	<p>Privire de ansamblu.</p> <p>1.Literatura sumero-babiloniană.</p> <p>2.Literatura egipteană.</p> <p>Întemeierea povestirii.</p> <p>3.Poezia.</p> <p>4. Literatura ebraică. Conceptul de psalm. Varietatea tematică și stilistică a psalmilor.</p> <p>5.Lirica de dragoste.</p> <p>6.Literatura indiană.</p> <p>7.Literatura chineză.</p> <p>8.Unitatea tematică și de sensibilitate a literaturii popoarelor orientale și instituirea ideii de tradiție literară.</p>	<p>10 h/ 6-12</p>	
---	--	---	-------------------	--

<p>Postmodernismul(XI)</p>	<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.3. Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și a motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.2. Incadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curentelor din literatura română cu mișcări/curente din literatura universală.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p>	<p>Conceptul de <i>postmodernism</i>.</p> <p>Ironia și ludicul</p> <p>Lirica: Allen Ginsberg, <i>Floarea-Soarelui Sutra</i>, <i>Sinele meu trist</i>;</p> <p>Romanul: Umberto Eco, <i>Numele trandafirului</i>;</p> <p>• Proza scurtă: Jorge Luis Borges, <i>Pierre Menard, autorul lui Don Quijote</i>,</p> <p>Dramaturgia: Matei Vișniec, <i>Mașinăria Cehov</i></p> <p>Texte teoretice: Linda Hutcheon, <i>Poetica postmodernismului</i></p>	<p>10 h.</p>	
----------------------------	---	--	--------------	--

Arta iubirii (XII)	<p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>1.3. Analizarea și sistematizarea informației asupra circulației temelor și motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele literare diferite.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaliterar.</p>	<p>Lirica: Robert Frost, <i>Două ființe privesc două ființe</i>;</p> <p>Romanul: Tracy Chevalier, <i>Fata cu cerceș de perle</i>;</p> <p>Eseul: Stendhal, <i>Despre iubire</i>;</p>	7h	
--------------------	--	--	----	--

✓ Cum fac un proiect pentru o unitate de învățare (exemple)?

D a t a	Detalieri de conținut	Subcompe te nțe	Activități de învățare	Resurse (materiale, de timp, procedurale)	Evaluare	obs
	<p>1. Conceptul de literatură universală;</p> <p>2. Mit. Mitem. Mitologie.</p> <p>3. Sisteme mitologice fundamentale.</p> <p>4. Mitul și literatura cultă.</p> <p>5. Mitul lui Orfeu în poezia lui R. M. Rilke, Șt. A. Doinaș.</p>	<p>Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modurile culturale</p>	<p>Lectura unui text ce are caracteristici de legendă, mit, basm, poveste;</p> <p>Relaționarea lexemelor: legendă, poveste, basm, mit: asemănări/ deosebiri.</p> <p>Înscrierea trăsăturilor fiecărei specii cu exemple plauzibile.</p> <p>SINELG pe articolul despre <i>mit</i>, de M. Eliade.</p> <p>Completarea la tablă a ultimelor rubrici din tab. SINELG, discuția neclarităților.</p> <p>Identificarea miturilor universale.</p> <p>Completarea tab. Conceptual.</p> <p>Lectura, în paralel, a mitului lui Orfeu și a textelor de Rilke, Doinaș, activitate pe grupe.</p> <p>Completarea</p>	<p>Text artistic;</p> <p>Articolul de M. Eliade, 20 min.</p> <p>Poster, marker, 10 min.</p> <p>Textele autorilor, elevii organizași pe grupe, câte 4-6, 15 min., Prezentare de la fiecare grup, oral, 5 min., Postere, markere,</p>	<p>Întrebări pe text;</p> <p>Lansare de idei;</p> <p>Lansare de idei și înscrierea acestora</p> <p>Discuție ghidată</p> <p>Reacția cititorului</p>	

	diferite.	triagramei Venn, la	10 min.	Test IAD	
	3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura romană și literaturile altor popoare.	tablă. Concluzii într-un eseu, individual.	7 min./ prezentare, 4.	Eseu	
	4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.	Lectura oral, cu voce <i>Lostrița</i> , de V. V. Identificarea motivelor comune cu mitul sirenelor.	Textul multiplicat, 20 min. 10 min		
	<i>Valori și atitudini:</i> Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii romane în raport cu evoluția literaturii universal	Comentarea gradului de valorificare a acestui mit în textul românesc. Test în baza eseului doc.	10 min. Teste multiplicat, 40 min.	Test scris, notă.	

<p>Conceptul de postmodernism.</p> <p>Ironia și ludicul</p>	<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p>	<p>1. Ghici cuvântul scris pe fișă și explicat de un elev.</p> <p>2. Mozaic pe materialul din manual.</p> <p>3. Clustering</p>	<p>Fișe, 5 min.</p> <p>Manual, 25 min.</p> <p>Tabla, creta, 10 min.</p> <p>Poezia, caiete, 10 min.</p> <p>Textele lirice, 15 min, tabla, frontal, 10 min.</p>	<p>Discuția.</p> <p>Intreabă/ aruncă/ răspunde</p> <p>Schema</p>	
<p>Lirica:</p> <p>Allen Ginsberg, <i>Floarea-Soarelui Sutra, Sinele meu trist;</i></p>	<p>1.3. Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și a motivelor literare în context național și/sau universal.</p>	<p>4. Agenda cu notițe paralele</p> <p>5. Lucru pe echipe vs textele lirice propuse, completează tabelul: stările eului/ procedeu de exprimare/ motive literare/ trăsături ale curentului lit.</p>		<p>Prezentare</p> <p>Tabel conceptual</p>	
<p>Romanul:</p> <p>Umberto Eco, <i>Numele trandafirului;</i></p>	<p>2.2. Incadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea</p>	<p>6. Atelier de lectură în clasă și acasă, explicarea cuvintelor necunoscute, completând harta lexicală.</p> <p>7. Stabilirea relațiilor în sistemul de personaje;</p> <p>8. Precizarea tipologiei acestora;</p> <p>9. Jurnal triplu vs crearea personajelor;</p> <p>10. Tipul de roman,</p>	<p>90 min. Plus timpul de acasă, romanul, fișe de lectură.</p> <p>Hărți lexicale, 7 min,</p> <p>Tabla, creta, 10 min.</p> <p>Caiete, scheme,</p>	<p>Completarea hărții, test cu IAD.</p> <p>Completarea schemei la tablă cu implicarea și verbală a fiecărui elev.</p> <p>Compunere de</p>	

	<p>au fost create.</p> <p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curențelor din literatura română cu mișcări/curențe din literatura universală.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i></p> <p>Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură</p>	<p>pe echipe.</p> <p>11. Argumentarea Punctului de vedere;</p> <p>12. Amintiri despre Cehov.</p> <p>13. Rezumatul dramei,</p> <p>14. Lectura pe roluri a unui fregment.</p> <p>15. Caracterizarea personajul în textul dramatic</p> <p>16. elaçionarea cu alte</p>	<p>10 min,</p> <p>Postere, echipe de 4-6 elevi, 15 min.</p> <p>Echipe, algoritm de prezentare, 20 min. Plus 15 min.</p> <p>Citat, PRES, 25 min. Plus 15 min.</p> <p>Acumulare, 10 min.</p> <p>Roata, 7 min.</p> <p>Elevi, text, 8 min.</p> <p>Textul, citate, 10 min,</p> <p>Postere, echipe, 10 min.</p> <p>Articol, tabla 15 min,</p>	<p>caracterizare</p> <p>Revizuire reciprocă.</p> <p>Text argumentativ.</p> <p>Lectura cu voce, corect d.p.d.v.intonați onal.</p>	<p>S-ar putea de studiat după Don Quijote</p>
Dramaturgia:					
Matei					
Vișniec,					
<i>Mașinăria</i>					
<i>Cehov</i>					

	și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc	texte aleleași ca specie, dar din diferite curente.	G/P/P, 15 min. 45 min.	Compunere de caracterizare. Diagrama Venn. Discuții în baza celor notate. Prezentare în perchi. Lucru pe un text postmodernist, nestudiat.	
Texte teoretice: Linda Hutcheon, <i>Poetica postmodernismului</i>		17. SINELG pe articol, Completarea ult 2 rubrici la tablă. 18.Raportare la texte concrete atât din literatura universală, cât și din română. 19.Evaluarea competențelor formate la studierea acestei unități de învățare.			
Lirica: Robert Frost, <i>Două ființe privesc două ființe;</i>	1.2.Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva	1.Completarea schemei, unde s-ar putea urmări iubirea ca topos, cu referință la toate lecturile elevilor. 2.Eseu de 5 min, în	Explozie solară, 7 min.	Participarea cu idei.	

	<p>genului și a speciei literare.</p> <p>1.3. Analizare a și sistematizare a informației asupra circulației temelor și motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele literare diferite.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura romană și literaturile</p>	<p>baza unui vers din textul ce urmează să fie studiat.</p> <p>3. Lectura textului propus.</p> <p>4. Reacția cititorului, individual.</p> <p>5. Analiza/ comentarea/ interpretarea sistemului de imagini, legatura cu titlul, eul liric, motive.</p> <p>6. Comentarea unui motiv, la alegere.</p> <p>7. Maraton de scriere în baza tabloului <i>Fata cu cerceș de perle</i>.</p> <p>8. Din istoria scrierii romanului.</p> <p>9. Lectura romanului, în clasă și acasă, cu completarea jurnalului de lectură: personaje, exemple, sintagme generice, probleme, lexeme</p>	<p>Un vers, 5 min.</p> <p>Textul, 2 min.</p> <p>Întrebări, 5 min.</p> <p>Echipe, 15 min</p> <p>Lista de motive, 7 min.</p> <p>Situațiile pentru maraton, Tabloul. 30 min, Articolul din revista internațională, 10 min.</p> <p>90 min, romanul.</p> <p>45 min., jurnalele.</p>	<p>Originalitatea ideilor, în eseu produs.</p> <p>Lectura expresivă.</p> <p>Originalitatea.</p> <p>Calitatea analizei.</p> <p>Respectarea algoritmului propus.</p> <p>Originalitatea ideilor pentru fiecare situație.</p>	
	<p>Romanul: Tracy Chevalier, <i>Fata cu cerceș de perle</i>;</p>				

		<p>altor popoare. noi. Interpretarea acestora, la ore.</p> <p>10.Vizionarea filmului.</p> <p>11.Relacionarea diferitor opere de artă, cu același subiect.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metalic erar.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i></p> <p>Stimularea gândirii reflexive prin lectura și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/romane și prin descoperirea altor arte.</p>	<p>Interpretarea acestora, la ore.</p> <p>10.Vizionarea filmului.</p> <p>11.Relacionarea diferitor opere de artă, cu același subiect.</p> <p>12. Evaluare sumativă, în baza fragmentului de film.</p>	<p>Filmul. 90 min.</p> <p>Un fregment, utilele necesare: proiector, coputer, boxe. Set de întrebări.</p>	<p>Completarea jurnalelor de lectură, participarea în clasă la discuții.</p> <p>Triagrama Venn, pe grupe.</p> <p>Test în baza filmului.</p>	
--	--	---	---	--	---	--

Clasa a X-a. Mitologie. Postmodernismul, clasa aXI-a. Arta iubirii, clasa a XII-a.

VII. RECOMANDĂRI METODICE DE UTILIZARE A MANUALELOR, ECHIPAMENTULUI ȘI ALTOR MATERIALE DIDACTICE EXISTENTE (INCLUSIV A DOTĂRILOR DIN PROIECTUL ECMRM) ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE A CURRICULUMULUI MODERNIZAT:

Fiind parte importantă a Curriculumului Național pentru învățământul preuniversitar din Republica Moldova, curriculumul modernizat la literatura universală se adresează, alături de profesori, și autorilor de manuale, care vor elabora produsul, valorificând competențele de bază și specifice, vor ține cont de baza documentului dat ce are ca temei principiile învățământului formativ. Actulul manual constituie un depozit de informație ce poate înlesni munca profesorului la acest capitol, în formarea competenței de învățare. Adică dintre funcțiile manualului școlar, precizate de S. Cristea în *Dicționar de pedagogie*:

- ✓ Funcția de informare, care evidențiază sistemul de cunoștințe și capacități, fundamentale în domeniul de studiu respectiv, prezentate prin mijloace didactice adecvate: imagini, scheme, desene, fotografii, simboluri;
- ✓ Funcția de formare, care vizează stimularea activității individuale, independente și autonome, a elevilor;
- ✓ Funcția de antrenare, care stimulează operațiile de declanșare, activare și susținere a atenției și a motivației elevilor în și pentru învățare;
- ✓ Funcția de autoinstruire, care stimulează mecanismele de conexiune inversă internă existente la nivelul acțiunilor didactice, cea parțial acoperită este prima.

Dar putem fi oare de acord cu ideea lui M. Minder: *Într-un context de pedagogie funcțională, manualul școlar trebuie să joace un rol redus la nivelul procedurilor de achiziționare, dar poate da un ajutor eficient la instalarea unor dispozitive de structurare și de post-învățare, în momentul consolidării și formalizării noilor competențe și capacități?*

În perspectivă curriculară, manualul școlar ar trebui să reflecte calitățile unui proiect pedagogic deschis, să reprezinte *orice operă imprimată destinată elevului căreia i se pot atașa documente audiovizuale și informatice care tratează elementele programului de studii pe o perioadă de unul sau de mai mulți ani școlari*. (S. Cristea) Astfel numai manualul va obține o structură de funcționare prioritar formativă, căci va oferi o descriere detaliată a unui proces de formare specific, ce va include nu numai materia necesară, ci și competențele specifice, strategiile de predare-învățare-evaluare pînă la teste pedagogice aplicabile în diverse contexte didactice.

- **Cum putem utiliza manualele actuale pentru formarea de competențe?**

Literatura universală, ca disciplină școlară, este cam săracă în manuale. Deși este un manual destinat celor trei ani de liceu, și unul doar pentru clasa a X-a, nu sunt manuale axate pe principiul învățământului formativ, dar cadrul didactic ar putea selecta materialele necesare și organiza activități de învățare interactive. E bine că manualul existent propune, pe lângă multă informație, o serie de texte/fragmente de text ce ar putea salva situația, deși recomandabil este contactul direct cu opera în întregime, axarea fiind pe ateliere de lectură, căci ceea ce se urmărește prin studiul literaturii universale este de a instrui elevi capabili să se situeze critic și creativ în spațiul culturii, să poziționeze adecvat operele literare în contextul valorilor literare universale, să discearnă valoarea de nonvaloare și să evalueze traficul de idei literare pe axa identitate–alteritate, organizate în clasă, la ore, dar ținem cont că un rol important în noua filozofie a învățării revine activității de extindere, căci a lucra independent, a învăța să se informeze singur sunt competențe ale căror câmpuri de exploatare în viața curentă se dovedesc a fi dintre cele mai largi. O utilizare rațională de utilizare rațională a bibliotecii presupune câteva competențe achiziționate, necesare unei învățări organizate: lectura rapidă, utilizarea lucrărilor și a instrumentelor de referință (dicționare, enciclopedii, atlasuri; CD-Rom, DVD-rom, Internet), utilizarea instrumentelor de clasificare: sumar, index, tablă de materii. Așadar, vorbim aici și de mediatica pedagogică, o variantă perfecționată a bibliotecii. Organizarea acesteia presupune valorificarea principiilor tematicii care vizează *arta și știința de a prezenta documentația acumulată, prelucrată, prin canale informaționale la sediu și în condiții de rețea de telecomunicații locală, teritorială, națională și chiar internațională.*